

POSTANOWIENIE

25 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Pawłyszcz

na posiedzeniu niejawnym 25 września 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa C. Sp. z o. o. w D.

przeciwko B. W. i J. N.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej J. N.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 14 kwietnia 2023 r., V AGa 72/22,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od J. N. na rzecz C. Sp. z o.o. w D. 2700 (dwa tysiące siedemset) zł kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 18 lutego 2022 r., VIII GC 335/16, Sąd Okręgowy w Bydgoszczy oddalił powództwo powodowego sprzedawcy przeciwko pozwanemu członkowi zarządu kupującego o zapłatę długów kupującego zasądzonych prawomocnym wyrokiem z 11 kwietnia 2016 r. oraz kosztów postępowania zabezpieczającego przeciwko kupującemu poniesionych przez sprzedawcę.

Na skutek apelacji powodowego sprzedawcy Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji i zasądził od członka zarządu kupującego 83 410,89 zł z odsetkami od 25 listopada 2016 r. (82 909,89 zł tytułem ceny i 501 zł tytułem przedprocesowych kosztów dochodzenia wierzytelności) oraz 11 488 zł kosztów procesu przeciwko

kupującemu i 2386,67 zł kosztów postępowania zabezpieczającego przeciwko kupującemu.

Sąd drugiej instancji ustalił, że kupujący był spółką z o.o. zawiązaną 20 lutego 2015 r. z kapitałem zakładowym 5000 zł w celu handlu wyrobami hutniczymi, a pozwany został jednym z dwóch członków zarządu spółki. Środki na zakup wyrobów hutniczych miały pochodzić z linii kredytowej do 2 mln zł, z czego 480 000 zł miało zostać wypłacone bezwarunkowo, a kolejne 3 transze po osiągnięciu przychodu ze sprzedaży kolejno 5, 10 i 15 mln zł.

Działalność spółki od początku była prowadzona ze stratą. W 2015 r. spółka osiągnęła przychód ze sprzedaży 536 800 zł, lecz po odjęciu cen zakupów sprzedanych wyrobów marża wyniosła tylko 34 900 zł i nie pokryła kosztów działalności spółki, z których największym był czynsz za magazyn. Na koniec roku strata wynosiła już 235 800 zł. Zarząd powinien dostrzec nadwyżkę zobowiązań nad aktywami (tj. że strata przewyższyła kapitał zakładowy) najpóźniej z chwilą zapoznania się z rachunkiem wyników sporządzonym 19 sierpnia 2015 r., wykazującym stratę 77 292 zł, czyli wielokrotnie przekraczającą kapitał zakładowy 5000 zł.

W okresie od 15 do 25 września 2015 r. spółka kupiła od powodowego sprzedawcy wyroby stalowe za cenę 82 909,89 zł z terminem zapłaty w okresie od 30 października do 9 listopada 2015 r. W dniu 3 listopada 2015 r. pozwany został odwołany z zarządu spółki. Spółka nie zapłaciła ceny wyrobów kupionych od powoda, który uzyskał zabezpieczenie, a po uzyskaniu tytułu wykonawczego postępowanie zabezpieczające uległo przekształceniu w postępowanie egzekucyjne, które okazało się bezskuteczne.

Sąd odwoławczy uznał, że nadwyżka zobowiązań nad majątkiem wystąpiła już w czerwcu 2015 r., a w sierpniu doszła kolejna podstawa złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości w postaci zobowiązań przeterminowanych co najmniej 3 miesiące. Dlatego Sąd ten uznał, że pozwany odpowiada za dochodzone długi kupującego na podstawie art. 299 k.s.h., ponieważ spółka zaciągnęła je, gdy pozwany jeszcze był w zarządzie. Także obowiązek złożenia wniosku o upadłość powstał przed odwołaniem z zarządu.

Skarżący członek wniosł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na:

1) nieważność postępowania na skutek rozpoznania apelacji w składzie jednego sędziego;

2) występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, czy odpowiedzialność z art. 299 k.s.h. jest odpowiedzialnością na zasadzie winy czy ryzyka, co ma znaczenie dla okoliczności zwalniających członka zarządu z odpowiedzialności i ciężaru ich wykazania;

3) potrzebę zaktualizowania wykładni art. 299 k.s.h. w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 12 kwietnia 2023 r., P 5/19 (Dz.U. z 2023, poz. 739), zgodnie z którym wyrok zasądzający należność od spółki nie wiąże w procesie przeciwko członkowi zarządu, który utracił status członka zarządu przed wszczęciem procesu przeciwko spółce, a były członek zarządu może zwolnić się z odpowiedzialności wykazując, że wierzytelność zasądzona od spółki nie istnieje.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego podlegała rozpoznaniu w składzie jednego sędziego na podstawie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. Powołaną przez skarżącego uchwałą składu 7 sędziów z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, Sąd Najwyższy uznał ten przepis za sprzeczny z Konstytucją, czym usiłował przywłaszczyć sobie kompetencje Trybunału Konstytucyjnego. Przy tym skład 7 sędziów był konsekwentny w uzurpowaniu sobie tych kompetencji i zgodnie z art. 190 ust. 3 Konstytucji, dotyczącym orzeczeń TK, określił, że uchwała obowiązuje od dnia jej podjęcia. Tymczasem zaskarżony wyrok został wydany wcześniej, 14 kwietnia 2023 r., i także w świetle uchwały nie zaszła nieważność postępowania. Zatem nie zachodzi nieważność postępowania przed Sądem Apelacyjnym.

Podział odpowiedzialności na odpowiedzialność na zasadzie winy lub ryzyka dotyczy odpowiedzialności deliktowej (art. 415-441 k.c.). Natomiast odpowiedzialność członków zarządu spółki z o.o. z art. 299 k.s.h. jest odpowiedzialnością spoza tego podziału, jest odpowiedzialnością za cudzy dług.

Przepis ten wymienia okoliczności zwalniające od odpowiedzialności (egzoneracyjne) i jest wśród nich zgłoszenie we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki lub brak winy w niezgłoszeniu. Możliwość powołania się na brak winy dotyczy tylko niewykonania obowiązku złożenia wniosku o upadłość i nie uzasadnia tezy, że odpowiedzialność z art. 299 k.s.h. jest odpowiedzialnością na zasadzie winy. Art. 299 § 2 k.s.h. obciąża członka zarządu ciężarem wykazania, że zaszła jedna z okoliczności egzoneracyjnych, i wobec uregulowania kwestii ciężaru podniesienia i udowodnienia tych okoliczności przepisem prawa zbędne jest sięganie do koncepcji doktrynalnych (odpowiedzialność na zasadzie winy czy ryzyka). Ponadto w przypadku odpowiedzialności na zasadzie winy prawo także niekiedy obciąża sprawcę ciężarem wykazania braku winy (np. art. 429 k.c.).

Skarżący uzasadniając istotność przedstawionego zagadnienia prowadzi teoretyczne wywody bez związku ze sprawą, np. co do siły wyższej jako okoliczności zwalniającej od odpowiedzialności. Tymczasem skarżący nie powołuje się na siłę wyższą jako przeszkodę do złożenia wniosku o upadłość, lecz podważa tezę Sądu drugiej instancji, że obowiązek wniesienia o upadłość powstał przed jego odwołaniem z zarządu. Oczywiście wykazanie, że siła wyższa przeszkodziła członkowi zarządu w złożeniu wniosku o upadłość, oznacza wykazanie braku winy i zwalnia od odpowiedzialności. W sprawie nie występuje przedstawione zagadnienie prawne.

W sprawie nie istnieje potrzeba wykładni art. 299 k.s.h. w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, ponieważ skarżący nie podnosi zarzutu, że wyrokiem z 11 kwietnia 2016 r. została zasądzona od spółki na rzecz powoda wierzytelność w rzeczywistości nieistniejąca, a możliwości podniesienia takiego zarzutu dotyczył wyrok TK.

Wychodząc już poza granice wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania Sąd Najwyższy dostrzega błąd już przy zawiązaniu spółki polegający na przyjęciu minimalnego kapitału zakładowego 5000 zł. Art. 154 § 1 k.s.h. pozwala na założenie spółki z o.o. z tak niskim kapitałem, lecz konsekwencją jest obowiązek osiągania zysku od początku działalności, gdyż strata w wysokości zaledwie 5000

zł powoduje obowiązek złożenia wniosku o upadłość spółki. Obowiązkiem pozwanego jako członka zarządu było zorientowanie się w rynkowych cenach zakupu i sprzedaży wyrobów hutniczych i sprawdzenie, czy możliwa do osiągnięcia marża pokryje koszty spółki, w szczególności czynsz za magazyn. A gdy tylko okazało się, że w okresie wchodzenia na rynek marża nie przewyższa kosztów, obowiązkiem członka zarządu było przedstawienie wspólnikom konieczności dokapitalizowania spółki ze wskazaniem konsekwencji zaniechania tego w postaci złożenia wniosku o upadłość. I złożenie tego wniosku, skoro wspólnicy nie pokryli straty spółki.

Ponieważ nie zachodzą podniesione podstawy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, wniosek o przyjęcie skargi podlega oddaleniu na podstawie art. 398⁹ k.p.c.

Na podstawie art. 98 k.p.c. powodowi przysługuje od skarżącego zwrot kosztów sporządzenia odpowiedzi na skargę kasacyjną w wysokości stawki minimalnej określonej w stosowanym odpowiednio § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Min. Sprawiedl. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

[SOP]

[ms]